

Podsumowanie ekspertyzy o wpływie kryzysu na nasz region

18 cze 2009 14:00

Jaki jest realny i wymierny wpływ światowego kryzysu gospodarczego na kondycję gospodarki regionu? Jakie będzie zróżnicowanie przestrzenne i sektorowe kryzysu i jego skutków? – to niektóre z pytań, na które zespół naukowców poszukiwał odpowiedzi sporządzając ekspertyzę na temat wpływu światowego kryzysu ekonomicznego na sytuację społeczno-gospodarczą województwa zachodniopomorskiego.

Ekspertyza opracowana została przez naukowców Uniwersytetu Szczecińskiego pod kierownictwem prof. dr hab. Waldemara Tarczyńskiego. W skład zespołu weszli: dr Jacek Batóg, dr Barbara Batóg, dr Magdalena Mojsiewicz i dr Monika Rozkrut. Przygotowano także raport z ekspertyzy będący 40-stronicowym podsumowaniem.

Ekspertyza odpowiada na pytania: Jaki jest realny i wymierny wpływ światowego kryzysu gospodarczego na kondycję gospodarki regionu? Jakie będzie zróżnicowanie przestrzenne i sektorowe kryzysu i jego skutków? Które obszary i które sektory w regionie najbardziej odczują kryzys? O ile zmniejszą się wpływy do budżetu województwa pochodzące z podatków CIT i PIT? Jakie są najistotniejsze przyczyny tych zmian? Czy i jakie powinny zostać dokonane zmiany w poszczególnych osiach priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego i regionalnych komponentach PO Kapitał Ludzki w celu złagodzenia skutków kryzysu? Czy powinny zostać wprowadzone nowe instrumenty wsparcia? Czy konieczna będzie relokacja środków pomiędzy osiami priorytetowymi? Jakie inne działania powinny zostać podjęte przez władze samorządowe województwa oraz w jaki sposób wykorzystać mocne strony regionu oraz inne uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne?

Naukowcy zaprezentowali prognozy podstawowych wskaźników ekonomicznych, ocenę występowania negatywnych skutków światowego kryzysu w województwie oraz skalę i poziom zagrożeń, które mogą wystąpić w najbliższej przyszłości. Raport prezentuje scenariusze rozwoju, uzależnione od poziomu produktu krajowego brutto wytworzonego w województwie; określa dochody jednostek samorządowych oraz zdolność do wykorzystania środków w ramach programów strukturalnych.

Poniżej przedstawiamy najważniejsze z analizowanych zjawisk społeczno-gospodarczych, których wystąpienie lub intensyfikacja w województwie zachodniopomorskim może mieć związek z nastaniem światowego kryzysu ekonomicznego.

Światowy kryzys finansowy, zapoczątkowany załamaniem rynku kredytów hipotecznych w USA, przekłada się od połowy 2008 roku także na rzeczywistą gospodarkę, w tym na gospodarkę województwa zachodniopomorskiego. Utrata płynności finansowej banków prowadzi do ograniczenia zaangażowania kredytowego, zwłaszcza w sektorze przedsiębiorstw. Zjawisko to nadzwyczaj silnie oddziałuje na wszystkie działania inwestycyjne i eksportowe zachodniopomorskich przedsiębiorstw.

Bezrobocie i zatrudnienie to jedne z najważniejszych wskaźników związanych z sytuacją gospodarczą regionu. Autorzy raportu podkreślają, że wskaźnik bezrobocia na Pomorzu Zachodnim w latach 2003-2008 charakteryzował się silną tendencją malejącą z miesięcznymi wahaniami sezonowymi. Tymczasem wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych w województwie w styczniu, lutym i marcu 2009 był znacznie wyższy niż przeciętnie w analogicznych okresach lat wcześniejszych. Dodatkowo, we wcześniejszych latach, maksimum wzrostu liczby bezrobotnych przypadało w lutym, tymczasem w marcu 2009 wskaźnik bezrobocia miał wciąż tendencję wzrostową. Naukowcy zwracają uwagę na dwa fakty. Po pierwsze, prezentowane dane nie uwzględniają zwalnianych pracowników Stoczni Szczecińskiej „Nowa”, ponieważ osoby objęte restrukturyzacją w ramach tzw. specustawy stoczniowej nie mogą się rejestrować jako osoby bezrobotne, a po drugie, przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie zachodniopomorskim stale maleje już od stycznia 2008 roku. Na podstawie obserwacji dynamiki inwestycji w poprzednim okresie spowolnienia gospodarczego (2001-2003) autorzy sformułowali wniosek, że nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach zaczną rosnąć dopiero w 2011 lub 2012 roku a zatrudnienie w 2012 lub nawet 2013.

Od listopada 2008 roku obserwowany jest stały spadek poziomu eksportu będący efektem zmniejszającego się popytu na polskie towary i usługi za granicą. Trendu tego nie jest w stanie odwrócić stosunkowo niski kurs polskiej waluty. Dla Zachodniopomorskiego, udział eksportu w przychodach ze sprzedaży jest szczególnie istotny dla dwóch sekcji, przetwórstwa przemysłowego generującego 48,1% przychodów z eksportu w województwie oraz dla transportu, gospodarki magazynowej i łączności, 31,7%. Autorzy podkreślają, że największe zagrożenia dla województwa wynikają z wysokiej skłonności do eksportu w tych sekcjach.

Negatywne efekty spowolnienia gospodarczego z pewnością nie będą rozłożone równomiernie między poszczególne gminy i powiaty województwa. Obecne spowolnienie gospodarcze najmocniej odczują jednostki administracyjne charakteryzujące się najniższym poziomem rozwoju i potencjału gospodarczego. Najwyższymi wartościami wskaźników rozwojowych charakteryzowały się wszystkie powiaty grodzkie województwa, czyli miasta Szczecin, Koszalin i Świnoujście. Kolejne pozycje w poziomie rozwoju gospodarczego a zatem zgodnie z tezami opracowania, odporności na kryzys, zajęły powiaty kołobrzeski, policki i goleniowski. Za potencjalne główne ogniska kryzysowe w województwie naukowcy uznali powiaty choszczeński, łobeski, pyrzycki i świdwiński. W powiatach choszczeńskim i świdwińskim dodatkowo notowany jest wysoki poziom zadłużenia

publicznego.

Należy się również spodziewać znaczącego zróżnicowania wpływu obecnego kryzysu na poszczególne rodzaje działalności gospodarczej. Najbardziej odporne na negatywne aspekty kryzysu będą te części gospodarki, które związane są z szeroko pojętym sektorem usług publicznych. Wszystkie branże funkcjonalne poddane zostały ocenie stopnia zagrożenia wpływem kryzysu światowego. Za najbardziej narażone na skutki kryzysu autorzy opracowania uznali kolejno: 1. transport (w tym produkcję i naprawę środków transportu oraz logistykę), 2. przemysł drzewny i papierniczy (łącznie z meblarskim i poligrafia), 3. przemysł chemiczny i powiązany z nim handel, 4. budownictwo (w tym sprzedaż materiałów budowlanych oraz sprzedaż i zarządzanie nieruchomościami), 5. przemysł włókienniczy, 6. przemysł spożywczy, 7. przemysł hutniczy i obróbka metali oraz 8. branżę IT (obejmującą produkcję sprzętu komputerowego, biurowego, odbiorników RTV, produkcję instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, telekomunikację i usługi informatyczne).

Za największe zagrożenie dla gospodarki regionu autorzy uznali ewentualne załamanie w zachodniopomorskiej branży spożywczej. Wysoka dynamika przemysłu spożywczego powiązana jest z ekspansją przemysłu rybnego notowaną od połowy pierwszej dekady XXI wieku. Łącznie, produktywność zachodniopomorskiego rolnictwa, łowiectwa, leśnictwa i rybactwa przekracza 2-krotnie średnią w kraju. Z powodu znaczącego udziału tej branży w zatrudnieniu, przychodach i eksporcie potencjalny wpływ załamania branży na gospodarkę województwa jest bardzo wysoki. Obok przemysłu spożywczego znaczący wpływ na gospodarkę województwa mają przemysł drzewny, w tym meblarski oraz transport łącznie z produkcją środków transportu. Dla obydwu tych branż sformułowane są bardzo niekorzystne prognozy. Dostatecznie natomiast prezentuje się sytuacja w zachodniopomorskim budownictwie. Pierwszy raz nie odnotowano sezonowego zastoju w branży. Analizując koniunkturę gospodarczą regionu i kwartalny barometr koniunktury w latach 2001-2008, daje się zauważyć, że pogorszenie klimatu gospodarczego w sektorze przedsiębiorstw województwa zachodniopomorskiego było już widoczne od I kwartału 2008 roku. Choć skala tego spowolnienia była znacznie niższa niż ta z lat 2001-2002, to nie istnieją racjonalne przesłanki, by oczekiwać istotnej poprawy koniunktury gospodarczej już w 2010 roku.

Istotną częścią raportu jest diagnoza i prognoza dochodów jednostek samorządu terytorialnego województwa zachodniopomorskiego. Autorzy zwracają uwagę na wpływ potencjalnego spadku aktywności gospodarczej przedsiębiorstw oraz zmniejszenie się ich przychodów na budżety samorządów. Przyjmując założenie o podobieństwie kształtowania się dochodów uzyskiwanych przez JST w okresach wolniejszego wzrostu gospodarczego, uzasadnione byłoby stwierdzenie, że 2009 rok będzie stabilny, natomiast w latach 2010 i 2011 prawdopodobny jest spadek dochodów JST. Co ważne, ewentualne pogorszenie dochodów samorządów oraz towarzyszące mu pogorszenie sytuacji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstw wraz zaostrzeniem kryteriów przyznawania kredytów stanowić może istotne zagrożenie dla pełnego i szybkiego wykorzystania środków unijnych przez sektor publiczny i prywatny w województwie.

Raport wskazuje na poziom zadłużenia w stosunku do wykonanych dochodów jako czynnik, który może mieć wpływ na zdolność samorządów do ubiegania się o środki RPO WZ oraz na realizację zamierzeń inwestycyjnych. Najwyższymi dochodami per capita charakteryzowały się powiaty leżące w pasie nadmorskim. Zadłużenie zachodniopomorskich JST wzrosło w 2008 roku o 2,5%, przy czym w miastach na prawach powiatu i w Samorządzie Województwa zadłużenie spadło. Powyższe, zdaniem autorów, oznacza konieczność ograniczenia zamierzeń inwestycyjnych w gminach: Choszczno, Karlino, Kobyłanka, Międzyzdroje, Ostrowice, Przybiernów, Rewal i Wierchowo oraz w powiatach: myśliborskim, pyrzyckim i wałeckim. Analizując strukturę i dynamikę dochodów samorządów, autorzy raportu zauważają, że już w 2008 roku spadły przychody ze wszystkich podatków prócz PIT, przy czym największy spadek odnotowano pobierając podatek CIT, o 9,1% oraz podatek z tytułu czynności cywilno-prawnych o 4,73%. Jest to o tyle istotne, że dochody z tytułu czynności cywilno-prawnych, są bezpośrednim odzwierciedleniem aktywności transakcyjnej firm i gospodarstw domowych województwa i zaczynają stanowić znaczącą część dochodów ogółem.

Raport z ekspertyzy zawiera także propozycje zmian w osiach priorytetowych RPO i regionalnym komponencie POKL. Sugestie wynikają z analizy zainteresowania przedsiębiorstw i instytucji poszczególnymi osiami priorytetowymi a także przeprowadzonego przez naukowców badania ankietowego wśród zachodniopomorskich JST. Najważniejszą z propozycji, potencjalnie wpływającą na zwiększenie liczby miejsc pracy, jest zwiększenie środków na poddziałanie 1.3.3 „Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej” RPO WZ przeznaczonych na tworzenie lub powiększanie stref inwestycyjnych. Uwzględnienie wszystkich propozycji, zgłoszonych przez gminy: Darłowo, Dębno, Goleniów, Police, Stargard Szczeciński, Szczecin i Wałcz wymagałoby zabezpieczenia dodatkowych 25 mln EUR. Z zagadnieniem tym związane jest dostosowanie tras regionalnych przewozów pasażerskich do potrzeb nowych pracodawców i pracowników. Za bardzo istotne, zostało uznane zwiększenie środków na poddziałanie 1.3.4 „Pozadotacyjne instrumenty wsparcia dla MŚP - Inicjatywa JEREMIE”, Autorzy raportu proponują zwiększenie zaangażowania Samorządu o równowartość 20 mln EUR, głównie przez zmniejszenie alokacji w osi priorytetowej 1. „Gospodarka - Innowacje – Technologie”. Dla regionalnego komponentu PO KL, zasugerowane zostało zwiększenie środków na szkolenia dla przedsiębiorców związane z zarządzaniem firmą w warunkach kryzysu, obejmujące m.in. problematykę płynności finansowej, restrukturyzacji zatrudnienia, elastycznego czasu pracy, przepływów pracowników między firmami i kontroli kosztów.

W podsumowaniu opracowania autorzy uwzględnili także dłuższą perspektywę zachodzących zjawisk w województwie. Naukowcy wskazują na demografię Zachodniopomorskiego jako kluczowy czynnik zachodzących procesów gospodarczych. Od 2020 może nastąpić spadek liczby ludności, a obserwowany już procentowy wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym prawdopodobnie nasili się; należy także oczekiwać obniżenia współczynnika urbanizacji.

Informację Zarządu Województwa w sprawie ekspertyzy Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego przyjął na XXXI sesji, która odbyła się 16 czerwca 2009 r.

Załączniki

https://www.archiwum-wzp.pl/sites/default/files/files/13530/09640200_1412982210_Raport_z_ekspertyzy.pdf
„Raport z ekspertyzy na temat wpływu światowego kryzysu ekonomicznego na sytuację społeczno-gospodarczą województwa zachodniopomorskiego”

Adres źródłowy: https://www.archiwum-wzp.pl/biuro-prasowe/aktualnosci-archiwum/podsumowanie-ekspertyzy-o-wplywie-kryzysu-na-nasz-region?mobile_switch=mobile#comment-0